

AZIZ

ONA
TARBIYASI

NESIN

YANGI ASR AVLODI
TOSHKENT
2017

UO‘K: 821.512.161-32

KBK: 84(5Tuk)5

Nesin, Aziz

Ona tarbiyasi: roman va hikoyalar / Aziz Nesin. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2017. – 208 b.

ISBN 978-9943-27-210-8

Mashhur turk yozuvchisi Aziz Nesinning asarlari o‘zbek kitobxonlariga yaxshi tanish.

Ushbu kitobdan uning «G‘aroyib bolalar» romani va bir-biridan mazmunli hikoyalari o‘rin olgan.

Roman avval sinfdosh bo‘lgan, keyin biri boshqa shaharga ko‘chib ketgan o‘n yoshli Zaynab va Ahmadning bir-biriga yozishmalari asosiga qurilgan.

Yosh bola nigohi orqali kattalarning nojo‘ya xatti-harakatlari, o‘zaro munosabatlaridagi yolg‘on, munofiqlik, soxtaliklarga qanchalik haqqoniy baho berishi, ich-ichidan ularga qarshi isyon ko‘tarishi hayotiy voqealar asosida ifoda etiladi.

Aziz Nesinning e‘tiboringizga havola etilayotgan to‘plamdan o‘rin olgan hajvga, chuqur falsafiy mazmunga yo‘g‘rilgan hikoyalari ham o‘quvchilar tarbiyasiga, dunyoqarashiga faqat ijobiy ta‘sir etishi bilan o‘ziga xos.

UO‘K: 821.512.161-32

KBK: 84(5Tuk)5

ISBN 978-9943-27-210-8

© Aziz Nesin, «Ona tarbiyasi». «Yangi asr avlodi», 2017-yil.

SO‘ZBOSHI

Aziz Nesin (asl ismi Mahmud Nusrat) turk hajviy yozuvchisi, dramaturgi. 1915-yil 20-dekabrida Marmara dengizidagi Xeybeliada orolida tug‘ilgan. Nafis san‘at akademiyasida tahsil olgan. «Marko posho» (1946) taraqqiyparvar hajviy gazetasi va boshqa matbuot nashrlaridagi faoliyati davomida turkum hikoyalarini e‘lon qilgan. Keyinchalik «Nuh kemasi» (1949) hajviy jurnalini nashr etgan. Ko‘plab hajviy hikoya, doston va romanlari, «Jinnilar ozod bo‘ldi», «Ishbilarmon odam», «Nozik va nafis», «Xudoga shukur» kabi qator asarlari turk xalqi hayotining jonli manzaralarini o‘zida aks ettirgan.

Shuningdek, yozuvchi o‘z asarlarida jamiyat illatlarini fosh qilgan, kulgili vaziyat, xususiyat va holatlar orqali kishilarni beixtiyor o‘z nuqsonlaridan kulishga majbur etgan sahnalar talaygina.

«Maydon soatlari», «Xotin kishi bo‘lganimda-yu...», «Yashasin kambag‘allik», «Shunday bo‘ldi, bunday bo‘lmaydi», «Aziznoma», «Mamlakatlardan birida» kabi asarlari yozuvchi ijodiy merosining ko‘p qirrali ekanidan dalolat beradi.

Aziz Nesin asarlarining qahramonlari turli yosh vakillari. Adib qahramoni qaysi yoshda bo‘lishidan qat‘iy nazar, uning holatini, ichki kechinmalarini, orzu-armonlari, xayollarini bor bo‘y-basticha, ro‘y-rost, ishonarli tarzda mohirona tasvirlaydi.

Aziz Nesin katta yoshdagilar bilan bir qatorda yosh kitobxonlar qalbiga ham kirib borgan. E‘tiborin-

gizga havola etilayotgan to'plamga ham biz adibning adabiyot darsliklarida nomlari ko'rsatilgan, ammo asarning to'liq matni berilmay qolgan roman va hikoyalari jamladik.

Shu o'rinda alohida ta'kidlashni istardikki, Aziz Nesin ijodini o'zbek kitobxonlari ham sevib o'qiydi, adib qahramonlariga qalban o'zini yaqin his qiladi.

Aziz Nesin ijodiga xos har bir asar, aytish mumkinki, adib yashagan davr va qardosh xalq turmush tarzi, madaniyati, odamlarning ijtimoiy holati haqida qimmatli ma'lumotlarni beradi va o'quvchi tasavvurini boyitadi.

Yozuvchi O'zbekistonda bo'lib o'tgan Osiyo va Afrika mamlakatlari yozuvchilarining Toshkent anjumanlari ishtirokchisi.

Aziz Nesinning «Musht ketdi» (1966), «G'aroyib bolalar» (1967), «Hushtak afandim» (1969), «Futbol qiroli» (1978) kabi asarlari va ko'plab hikoyalari o'zbek tiliga tarjima qilingan.

Muharrirdan

G'AROYIB BOLALAR

Roman

*Turk tilidan Miad HAKIMOV
tarjimasi*

BIRINCHI XAT

Do'stim Ahmad!

Bir-birimiz bilan tez-tez xat yozishib turamiz, deb va'dalashgan edik. Negadir o'shanda menga unchalik ishonqiramovding... Zaynab, sen Anqarada o'zingga yangi o'rtoqlar topgach, bizlarni esdan chiqarib yuborasan, degan eding.

Mana, so'zimning ustidan chiqyapman. Demak, sizlarni unutmabman.

Anqaraga ko'chib kelganimizga bir hafta bo'ldi. Yangi uyga joylashib ham oldik. Senga ilgariroq xat yozishning iloji bo'lmadi.

Chunki yangi maktabga endi qatnay boshladim. Yangi manzirimizni ham kuni kecha dadamdan bilib oldim. Xat yozishni sendan boshlayapman.

To'g'risini aytganda, o'qishlar avji qizib turganida maktabni tashlab, Istanbuldan chiqib ketishga hecham ko'nglim bo'lmovdi, ham sinfdosh o'rtoqlaringa o'rganib qolgan edim. Axir to'rt

yildan ko'p birga o'qidik-da. Ammo ilojim qancha, dadam Anqaraga yangi ishga o'tdi. Uy ichi bilan ko'chib keldik. Yaqin og'aynilari dadamga Anqaradan yaxshiroq ish topib berishdi, bu haqda senga Istanbulda ham aytgan edim. Dadam uchta sinfdosh o'rtog'i bilan hozir bir firmada ishlayapti. Uchovi ham oilasi bilan bir binoda turisharkan. Ular dadamga ham ish, ham shu binodan bo'sh uy topib qo'yishibdi. Dadamning o'rtoqlari ham bola-chaqali ekan. Bir binoda to'qqiz bola bo'lib qoldik. Yoshlarimiz har xil. Beshtamiz bitta maktabga qatnaymiz. O'zim tengi bir bola bilan bir sinfda o'qiyapman. Ukam Metin yangi maktabdan, yangi o'rtoqlaridan yotsirab yuribdi. Men bo'lsam hammasiga darrov ko'nikib ketdim.

Hayotda ro'y beradigan muhim voqealar haqida yozib turishga kelishib olgan edik. Yangi uy, yangi maktab, yangi o'rtoqlar – bular mening hayotimda muhim gap bo'ldi. Hammasi shu, bo'lak yangiliklar yo'q.

Istanbuldagi sinfdosh o'rtoqlarimni juda tez sog'inib qoldim. Sizlar bilan qachon va qayerda ko'rishamiz endi?

Menga o'xshab sen ham bergan so'zingning ustidan chiqasan, deb ishonaman. O'rtoqlarning hammasiga mendan salom aytib qo'y. Hamman-gizga muvaffaqiyat tilayman.

*Sinfdoshing Zaynab Yolqir,
Anqara, 12-noyabr, 1963-yil*

AMERIKANI QURGAN ME'MOR

Qadrdon do'stim Zaynab!

Xatingni olib, juda xursand bo'ldim. Yashavor. Ochig'ini aytsam, Anqaraga borgandan keyin bizni esdan chiqarib yuborasan, deb o'ylagandim. Xatingni sinfdagi hamma bolalarga o'qib berdim. Toza xursand bo'lishdi. Hammalari senga salom aytishdi.

Men ham so'zimning ustidan chiqaman. Bu yerda yuz beradigan muhim voqealar haqida senga albatta yozib turaman.

Sen Anqaraga ko'chib ketganingdan keyin men qiziq bir hodisaning guvohi bo'ldim. Hozir senga shuni hikoya qilib beraman.

O'qituvchimiz bir kuni ertalab sinfga hovliqib kirib keldi-da, bizni tekshirgani inspektor kelayotganmish, dedi. O'qituvchining rang-ro'yini ko'rib, bizni battar qaltiroq bosdi.

O'sha kuni eshitsak, inspektor qo'shni maktablarda ham bo'lgan ekan. U yerda nima ishlar qilganini darrov tanish bolalardan surishtirib, bilib oldik. Ma'lum bo'lishicha, u to'g'ri sinfga kirib borarkan-da, o'qituvchiga doskaga biror masala yozib, o'quvchilarga yechishni buyurarkan. Shundan keyin o'qituvchiga aytib, bolalardan diktant oldirarkan. Diktantlarni yig'ishtirib, shaxsan o'zi tekshirib chiqarkan. Oxiri u savol-javobga o'tarkan. Nima savol berishini ham bilib oldik. So'raydigan narsalari shu ekan: «Amerika qachon kashf etilgan?», «Eng sevgan odaming kim?», «Istanbulni kim zabt qilgan?», «Sulaymoniya machitini kim qurgan?»

O'qituvchimiz bizga yangi daftar tutishni buyurdi. Shundan keyin u doskaga qiyin bir masalani yozib, shu yerning o'zidayoq uni o'zi yechdi-da:

– Mana endi buni yaxshilab ko‘chirib olinglar, – dedi.

Masalani yechimi bilan boplab ko‘chirib oldik. O‘qituvchimiz uni o‘chirib, o‘rniga she‘r yozdi.

– Buniyam aynan ko‘chirib olinglar!

Yana aytganini qildik. Shundan keyin u hammaning daftarini ko‘rib berdi. Xatolari bo‘lsa, tuzatib chiqdi.

– Bolalar, janob inspektor sinfimizga kirsam, men sizlarga mana shu masalani berib, shu she‘rni diktantga yozdiraman, – dedi u oxiri.

Buyog‘idan ko‘ngli xotirjam bo‘lgach, o‘qituvchimiz masalaning ikkinchi tomoniga o‘tdi.

– Endi ba‘zi savollarga beriladigan javoblar bilan tanishib chiqamiz. Inspektor janoblari nimani so‘rab qolsa, shuni sharillatib javob berishingiz kerak.

Biz savol-javoblarni yodlashga o‘tdik.

– Amerika qachon kashf etilgan? Butun sinf baravariga guvillaydi:

– 1492-yilda.

– Sen uchun eng aziz odam kim?

Bu savolga har kim har xil javob bergani uchun sinfda qiy-chuv ko‘tarildi. Ba‘zilar Otaturkning nomini aytishsa, qolganlari oyisi bilan dadasini tilga oladi.

O‘qituvchimiz keyingi savolga o‘tadi:

– Istanbulni kim zabt qilgan?

Darhol javobni yopishtiramiz:

– Sulton Mehmed Fotih!

– Sulaymoniya machitini kim qurgan?

Hali u so‘rab ulgurmasdanoq, sharillatib javob beramiz:

– Me‘mor Sinon.

Savol-javoblarni yodlashga ikki kun vaqtimiz ketdi. O‘qituvchimiz har ikki gapning birida:

«Javoblarga ehtiyot boʻlinglar, tagʻin adashib-netib oʻtirmanglar», deb ogohlantirib qoʻyardi.

Hammasini qoyillatib yodlab oldim. Javoblarni bir safga tizib, oʻzimcha qaytaraman: «1492. Dadam. Sulton Mehmed Fotih. Meʼmor Sinon. 1492. Dadam. Sulton Mehmed Fotih. Meʼmor Sinon. 1492. Dadam...»

Azbaroyi bular miyamga qattiq oʻrnashib qolganidan yurgan yoʻlimda pichirlab gapiradigan odat chiqaribman.

– Ha, oʻgʻlim, tobing yoʻqmi? – soʻrab qoldi oyim bir kuni ertalab.

– Yoʻq, tuzukman.

– Hayronman. Tuni bilan «1942, dadam, sulton Mehmed Fotih, meʼmor Sinon...» deb alahlab chiqding.

Biz kutgan inspektor oʻsha kuni erta bilan sinfga kirib keldi. Oʻzing bilasan-ku, menda hovliqish odati yoʻq. Lekin oʻsha kuni nimagadir ichimdan titroq kelib, yuragim hapriqib ketaverdi. Balki oʻqituvchimizning ahvolini koʻrib, shunday boʻlgan-dirman. Boyoqishni qaltiroq bosib, qoʻli titrayotganini birinchi marta oʻshanda koʻrdim.

– Qani, oʻquvchilarga diktant yozdiring-chi! – dedi inspektor.

Oʻqituvchimiz bizga maʼlum boʻlgan sheʼrni diktant qila boshladi. Bolalar uning aytganini yozayotgandek boʻlib, ruchkalarini joʻrttaga qitirlatib qoʻyishardi. Vaholanki, bu diktant daftarimizga allaqachon bexato koʻchirib qoʻyilgan edi.

Diktant tugagach, inspektor daftarlarimizni birma-bir tekshirib chiqdi. Birortamizdan ham zarra-cha xato topolmadi.

– Oʻquvchilarga yaxshi saboq beribsiz, tashakkur! – dedi u boshi osmonga yetib.

Inspektor chap qatorda o'tirgan Chingizning daftarini ko'rishni unutkanmi, bir payt: «Qani, senikiniyam bir ko'ray-chi!» deb qoldi. Chingiz unga daftarini uzatdi.

– Bu nimasi? – tutaqib ketdi inspektor.

– Diktant, afandim.

– Qanaqa diktant bu?

Inspektorning fig'oni falakka chiqdi. Chingiz o'tirgan tomonga sekin o'girilib qaragan edim, voqea ma'lum bo'ldi: bola bechora qo'rqib ketganidan daftarining tayyor masala yozilgan betini ochib yuboribdi.

– Hozir yozgan diktanting qani?

Chingiz sal bo'lmasa diktantni ochib ko'rsatay devdi, yaxshiyamki, o'qituvchimiz inspektorning orqasida turgan ekan. Chingizga har xil imo-ishoralar qilib, zinhor diktantni ko'rsatmaslik kerakligini tushuntirdi.

– Diktantni yozolmadim, afandim.

Inspektor Chingizga sirli ishoralar qilayotgan o'qituvchiga o'girildi:

– Doskaga masala yozing, yechib berishsin.

O'qituvchimiz lavlagidek qizarib ketdi.

Aslida biz inspektor oldin masala berib, keyin diktant o'tkazadi, deb o'ylagan edik. Qo'shni maktab bolalari shunday deyishgandi. Chingizning esankirab qolishiga sabab ham shu tartibning o'zgarishi bo'ldi.

Chingizning daftari hamon inspektorda edi, shunga ko'ra o'qituvchi doskaga boshqa bir masalani yozishga majbur bo'ldi. O'zing yaxshi bilasan, arifmetikadan nuqul a'lo olaman. Lekin hamma qatori men ham rosa esankirab qolgan ekanman, masalani sirayam yecholmadim. Daftarlarimizni

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/uz/asar/2688> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/2688> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/2688>